

Het Pungelhuis

tekst:
Annet Huizing

Lemniscaat, 2020 – ISBN 9789047712510

Thea Beckmanprijs www.archeon.nl

Film Willem de Kooning Academie www.youtube.com

Leeftijd

vanaf ca. 11 jaar

Lesdoelen

leesbeleving
geschiedenis
burgerschap

Tijdperiode

20e eeuw: jaren
50 en 60

Verhaal in het kort

Puber Ole keert met zijn vader terug naar het huis van zijn opa in de Brabantse bossen, vlak bij de grens met België. Maar Ole wist tot voor kort niet eens dat hij een opa had. Volgens Oles vader omdat die opa een vreselijke man was. Omdat ze het verwaarloosde huis van opa niet verkocht krijgen, gaan Ole en zijn vader er maar wonen, terwijl zijn moeder honderd dagen naar Tibet op retraite is.

Op zijn nieuwe school raakt Ole bevriend met de Poolse Anastazja en samen gaan ze op onderzoek uit. Zo ontdekt Ole waarom zijn vader niets meer met Oles opa te maken wilde hebben. In de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw woedde er een hevige strijd tussen botersmokkelaars en commiezen (douanebeambten). Het Brabantse huis, het Pungelhuis, en zijn opa blijken daarin een cruciale en heftige rol gespeeld te hebben.

1 Onderzoek

TWEETALLEN

In het boek wordt veel verteld over het smokkelen van boter.

- Zoek samen op internet op en bespreek: Waarom en wanneer werd boter gesmokkeld?
- In het nawoord van het boek vertelt de schrijfster dat er een museum over

de botersmokkel te vinden is in Budel. Stippel in een atlas of op internet uit welke routes de smokkelaars zouden kunnen nemen om vanuit Budel naar België te komen. Voor een voorbeeld van een smokkelroute kun je kijken op deze website: www.staatsbosbeheer.nl.

2 Techniek

KLEINE GROEPJES

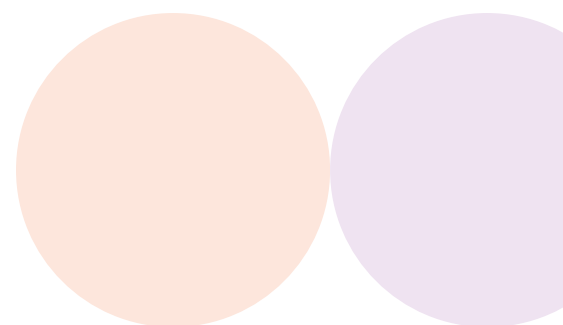
In dit boek wordt heel veel gepraat over 'kraaienpootjes'. Hoe je ze ook gooit, ze komen altijd met een punt omhoog terecht. Als je over kraaienpoten heenrijdt met je auto, rijdt je je banden lek. Kraaienpoten waren behoorlijk scherp en gevaarlijk. Smokkelaars gooiden de kraaienpootjes op de weg, zodat de douaniers hen niet konden volgen.

- Bekijk de tekeningen van de kraaienpootjes bovenaan de hoofdstukken in Het Pungelhuis.
- Neem een stuk ijzerdraad en vouw het dubbel met een tangetje. Vouw van de dubbele ijzerdraadjes een kraaienpootje.

Gebruik dubbele ijzerdraadjes zodat het niet te scherp wordt.

(We willen met deze kraaienpootjes natuurlijk niemand bezeren en ook geen fietsbanden kapot maken.)

- Gooi op het schoolplein de kraaienpootjes op de grond. Vallen ze met één punt omhoog?
- Als je de kraaienpootjes hebt uitgeprobeerd, vouw ze dan weer uit elkaar. Nu kun je van het ijzerdraad figuren van dieren maken, of een fietsje vouwen.

3 Van vroeger naar nu

TWEETALLEN

De oom van Ole, oom Arie, is bijzonder.

- Blader door het boek en kijk nog eens wat er over hem wordt gezegd. Kijk ook naar hoe Arie zich gedraagt als hij op bezoek komt. Wat denk je dat er met hem aan de hand is?
- Arie is heel slecht behandeld door zijn vader (de opa van Ole). Wat weet je daarover als je het boek uit hebt?
- Tegenwoordig zijn er veel meer tehuizen waar mensen zoals Arie kunnen worden opgevangen. In het boek komt Arie ook op zo'n plek terecht. Lees pagina 132 nog een keer. Wat weet je over het tehuis van Arie? Is hij daar gelukkig?

4 Zingen

KLASSIKAAL

Luister naar het liedje 'Ik was een smokkelaar'. Je kunt het liedje en de tekst vinden op verschillende websites, bijvoorbeeld op www.muzikum.eu.

Zing daarna met de hele klas mee. Bespreek:

- Waarom was dit liedje in de jaren 50 een grote hit, denk je?
- In het liedje wordt een ander smokkeldrama bezongen dan het drama in *Het Pungelhuis*. Wat gebeurt er in het liedje?

5 Het douanespel

KLASSIKAAL

Het douanespel is een bekend buitenspel bij scholen, scouting en dergelijke. Op internet kun je verschillende versies vinden. Het is een spannend spel van jacht en prooi, maar was tijdens de botersmokkel echter ook heel serieus.

Diverse bronnen:

www.spelactief.nl

www.nl.scoutwiki.org

www.spelenboek.nl

Benodigheden:

- Sjerpen voor de hele klas in twee kleuren (een kleur voor de douaniers en een kleur voor de smokkelaars);
- Gelamineerde kaartjes waar verschillende soorten smokkelwaar op staan, zoals boter of een koe.

Locatie: Speel het spel op het schoolplein of in een park in de buurt.

Spel: De helft van de klas is smokkelaar en de andere helft is douanier. Bepaal waar de grens loopt. Teken de grens eventueel op het plein met stoepkrijt. Spreek ook af hoelang het spel duurt (blaas na een paar minuten op een fluitje).

De smokkelaars bepalen hoeveel smokkelwaar (kaartjes) ze meenemen. De smokkelaars proberen ongezien en heel snel over de grens te komen.

De douaniers proberen de smokkelaars te tikken.

Als de smokkelaars zijn getikt moeten ze hun smokkelwaar (de kaartjes) afgeven aan de douanier.

Welk team heeft aan het eind van het spel de meeste kaartjes in handen?

Tip: Je kunt het spel moeilijker maken door met pionnen of met gebruik van de speeltoestellen op het schoolplein een smokkelroute uit te zetten.

Meer weten? www.smokkelmuseumcranendonck.nl

Colofon

© Stichting Lezen (2022)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma de Bibliotheek op school (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Auteur Marte Jongbloed

Vormgeving Judith Schoffelen & Erik olde Hanhof

www.lezen.nl